

บทที่ 1

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีความตื่นตัวในเรื่องการใช้อยาสุมุนไพรและยาพื้นบ้านกันมาก โครงการตามพระราชดำริสวนป่าสมุนไพร กระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัยและสถาบันต่างๆ ได้ส่งเสริมการปลูก การวิจัย และการใช้อยาสุมุนไพรพร้อมทั้งประชาชนทั่วไปก็หันมานิยมใช้สมุนไพรมากยิ่งขึ้น เพราะประโยชน์ที่สำคัญของสมุนไพร คือนำมาใช้สำหรับรักษาอาการโรคเบื้องต้น เช่น อาการปวดหัวตัวร้อน ท้องผูก ท้องเดิน เป็นไข้ เป็นต้น (โครงการศึกษาวิจัยสมุนไพร, 2524) และยังมีประโยชน์อื่นๆ อีกหลายอย่าง คือใช้เป็นเครื่องสำอางค์ ได้แก่ วนจากว่านหางจระเข้ ซึ่งใช้เตรียมแชมพูสระผม หรือทำครีมบำรุงผิว เป็นต้น สมุนไพรบางชนิดใช้แต่สีและกลิ่นอาหาร เช่น ใบเคยหอม นอกจากจะมีรสเย็น บำรุงหัวใจให้ชุ่มชื้นแล้ว ยังใช้เป็นสีผสมอาหารด้วย บางชนิดเป็นพืชเศรษฐกิจได้แก่ สมุนไพรกลุ่มเครื่องเทศ เช่น กระวาน กานพลู เป็นต้น สมุนไพรหลายชนิดมีทั้งต้นและดอกสวยงาม นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ เช่น มะลิ เทียนบ้าน เป็นต้น และที่สำคัญอีกอย่างคือสมุนไพรที่ใช้เป็นอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งเครื่องดื่มชนิดต่างๆ มีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น แต่ผู้บริโภคในปัจจุบันมีความต้องการเครื่องดื่มที่มีคุณค่าทางอาหาร และมีความปลอดภัยต่อสุขภาพร่างกายมากขึ้น แทนการดื่มเครื่องดื่มพวกน้ำหวานใสๆ แต่งกลิ่นหอมต่างๆ หรือเครื่องดื่มประเภทน้ำอัดลม ซึ่งอาจทำให้ท้องอืดเพราะก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ นอนไม่หลับ เพราะคาเฟอีนในน้ำอัดลมบางประเภทไปกระตุ้นประสาท (เพยาร์ เหมือนวงษ์ชาติ, 2534) แต่เครื่องดื่มสมุนไพรเป็นเครื่องดื่มที่มีกลิ่นธรรมชาติ และรสชาติเฉพาะตัวนำดื่มตามธรรมชาติของสมุนไพรช่วยดับกระหายคลายร้อน ทำให้ร่างกายกระปรี้กระเปร่า และมีคุณค่าทางอาหารบางชนิด มีสรรพคุณทางยา บำรุงร่างกาย และรักษาโรคได้ เช่น น้ำขิงช่วยขับลม ลดไขมันในเส้นเลือด และน้ำมะพร้าวช่วยบำรุงทารกในครรภ์ เป็นต้น (วันดี กฤษณ์พันธ์, 2536)

การเลือกวัตถุดิบที่จะนำมาผลิตเป็นเครื่องดื่มสมุนไพรมีแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกคือ เป็นสมุนไพรที่รู้จักกันเป็นส่วนใหญ่ มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์รับรองการใช้ โดยต้องคำนึงถึง

การที่จะหาเมล็ดหรือกิ่งพันธุ์ได้ง่าย และเป็นสมุนไพรที่นำมาใช้ได้ง่าย (รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ, 2535)

ตะไคร้ (*Cymbopogon citratus* (DC.) stapf.) เป็นพืชสมุนไพรไทยที่ปลูกได้ทั่วไปในประเทศ หาง่าย งามปริมาณมาก ราคาไม่แพง ที่มีกลิ่นหอม และ รสเผ็ดปราศ เหมาะสมที่จะนำมาเป็น เครื่องดื่มสมุนไพรที่มีกลิ่นรสเฉพาะตัวน่าดื่ม มีคุณค่าทางอาหาร เช่น วิตามินเอ แคลเซียม และฟอสฟอรัส เป็นต้น(วันดี กฤษณพันธ์, 2537)มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และยังมีสรรพคุณทางยา เช่น แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ช่วยขับลม และขับปัสสาวะ เป็นต้น (วิทย์ เทียงบูรณธรรม, 2534) อีกทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 -2539) ได้จัดพืชสมุนไพรและ เครื่องเทศ เป็นกลุ่มพืชที่จะ เป็นพืชกระจายรายได้แก่ เกษตรกร ไทย (วันชัย ศีเอกนามกุล, 2535) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครื่องดื่มสมุนไพรจากตะไคร้ ให้มีรสชาติเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค โดย

1. ศึกษาประสิทธิภาพของสาร citral มีตะไคร้คั้น และสารสกัดจากตะไคร้ ในการยับยั้งการเจริญของจุลินทรีย์
2. ศึกษาสูตรและกระบวนการผลิต เครื่องดื่มสมุนไพรจากตะไคร้
3. ศึกษาอายุการเก็บของ เครื่องดื่มสมุนไพรจากตะไคร้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย